

- полегшення пошуку гільз у важкодоступних місцях (сніг, бруд, нагромадження предметів на місцевості, інші перешкоди); – визначення типу та моделі зброї, яка використовувалася під час скоєння злочинного діяння; – визначення або уточнення вірогідного місцезнаходження стріляючого в момент пострілів для подальшого обстеження даної території з метою пошуку речових доказів (слідів взуття, пальців рук, предметів, загублених злочинцем, об'єктів біологічного походження тощо); – встановлення фактичних обставин події, вирішення діагностичних задач, та перевірки свідчень на місці події [Маклаков Б.О. Особливості ежекції стріляних гільз у деяких моделях автоматичної та напівавтоматичної зброї: Методичний лист / Б.О. Маклаков, В.В. Ковальов. – К.: ДНДЕКЦ МВС України., 2008. – С. 4].

Отже, можна констатувати, що в існуючих літературних та довідкових джерелах нажалі відсутня інформація щодо особливостей ежекції гільз у нових моделях (зразках) вогнепальної зброї. Тому, знання ежекції гільз у різних нових зразках вогнепальної зброї забезпечить успішне проведення судово – балістичної експертизи та дозволять експерту на високому рівні провести огляд місця події та правильно виявити, зафіксувати, вилучити та упакувати речові докази.

Аліна Мурзановська

Національний університет

«Одеська юридична академія»,

старший викладач кафедри кримінального процесу

Кримінально-процесуальна відповідальність за новим Кримінальним процесуальним кодексом України

Актуальність теми в першу чергу обумовлена тим, що у кримінальному провадженні питання про відповідальність набуває особливого значення, оскільки діяльність, що спрямована на забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду повинна бути строго заснована на законі, і тому на перший план виступає як відповідальність державних органів та посадових осіб, що здійснюють кримінальне провадження, за дотриманням приписів кримінального процесуального закону, так і інших суб'єктів кримінального процесу за виконання покладених на них кримінальним процесуальним законом обов'язків.

Питання, що стосуються проблем кримінально-процесуальної відповідальності, розглядалися як на загально-теоретичному, так і на галузевому рівнях, хоча і здебільшого в рамках досліджень заходів державного примусу в цілому. Велике значення мають наукові розробки таких вчених, як: Ю.П. Алєнін, Л. Б. Алексєєва, В. П. Бож'єв, А. Д. Бойков, В. М. Вєтрова, Ю.М. Грошевий, З. Д. Енікєєв, З. З. Зінатулін, З.Ф. Ковріга, В. М. Корнуков, П. А. Лупінська, В. Т. Маляренко, О. Р. Михайленко, В. Т.Нор, М. А. Погорєцький, С. М. Стахівський, Ю. М. Оборотов, І. Л. Петрухін, М.С. Строгович, Н. А. Чєчіна, В. С. Чистякова, С. А. Шейфер, М. Є. Шумило, П.С. Елькінд, та інших.

Наукові дослідження в цій сфері в сучасній українській процесуальній літературі досить поодинокі [Див., наприклад: Гаврилюк Л.В. Відповідальність слідчого: кримінально-процесуальні засади: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Київ. нац. ун-т внутр. справ. – К., 2009. – 207 с.]. Тому можна зробити висновок, що, на жаль, питання кримінально-процесуальної відповідальності не є предметом подальшого комплексного

дослідження в українській процесуальній науці, хоча важливість їх для вивчення механізму кримінально-процесуального регулювання не викликає сумнівів.

Кримінально-процесуальна відповідальність є різновидом юридичної відповідальності. Те або інше видове поняття несе в собі всі ознаки, властиві родовому стосовно нього поняттю, поняття кримінально-процесуальної відповідальності містить у собі всі риси загального поняття юридичної відповідальності. Вона значно менше виражена в порівнянні з іншими видами юридичної відповідальності, але, проте, існує самостійно.

Кримінально-процесуальна відповідальність – це існуюче у формі кримінально-процесуального правовідношення застосування у встановленому законом порядку до особи, яка вчинила кримінально-процесуальне правопорушення, заходів кримінально-процесуального примусу, що передбачені санкцією кримінально-процесуальної норми, які полягають в накладенні на правопорушника додаткового обов'язку або позбавлення (звуження обсягу) його суб'єктивних прав. Визначення кримінально-процесуальної відповідальності як застосування заходів державного (кримінально-процесуального) примусу, встановлених санкцією кримінально-процесуальної норми вказує не тільки на правовий характер кримінально-процесуальної відповідальності, а також і на значимість санкції правової норми для визначення змісту даної відповідальності, а відповідно й мір кримінально-процесуальної відповідальності. Особливостями кримінально-процесуальної відповідальності є її встановлення нормами кримінального процесуального права (галузева належність), настання за вчинення кримінально-процесуального правопорушення, суб'єктом такої відповідальності може виступати тільки відповідний суб'єкт кримінального процесу.

Визначаючи систему мір кримінально-процесуальної відповідальності, передусім необхідно зазначити, що в кримінальному процесуальному праві виділяють штрафні (каральні) й правовідновлюючі міри кримінально-процесуальної відповідальності [Див., наприклад: Ветрова Г.М. Уголовно-процессуальная ответственность. – М.: Издательство «Наука», 1987. – С. 101-112]. За КПК 2012 року до штрафних (тобто пов'язаних виключно з накладенням на суб'єкта додаткового обов'язку карального характеру) відносяться: грошове стягнення; звернення застави в дохід держави; зміна раніше обраного запобіжного заходу в разі його порушення на більш суворий. До штрафних заходів, пов'язаних з позбавленням прав суб'єктів кримінального процесу в конкретному провадженні, можна віднести: скасування заходів безпеки у випадках невиконання особою, взятою під захист, законних вимог органів, що здійснюють заходи безпеки; відсторонення слідчого, прокурора від подальшого ведення слідства; видалення підсудного із зали суду за порушення порядку в судовому засіданні. Крім того, в кримінальному процесуальному законодавстві зустрічаються приклади й правовідновлюючих заходів кримінально-процесуальної відповідальності, тобто заходів, пов'язаних з накладенням на особу додаткового обов'язку з метою відновити порушені права й інтереси суб'єктів права. Мова йде, наприклад, про накладення судових витрат, пов'язаних з оголошенням перерви в судовому засіданні, на спеціаліста у разі його неприбуття до суду без поважних причин або неповідомлення про причини неприбуття.

Особливої уваги заслуговує процесуальна форма притягнення особи до кримінально-процесуальної відповідальності, яка являє собою встановлені кримінальним процесуальним законом підстави, умови та процесуальний порядок застосування до особи заходів кримінально-процесуальної відповідальності. До основних умов

притягнення особи до кримінально-процесуальної відповідальності є належний суб'єкт, який встановлює факт процесуального правопорушення й приймає рішення про притягнення до кримінально-процесуальної відповідальності, процесуальне оформлення кримінально-процесуального правопорушення й прийнятого рішення по ньому. Важливими засобом забезпечення законності й обґрунтованості юридичної відповідальності є вдосконалення процедури її здійснення, а звідси – завдання охорони прав особистості в кримінальному процесі й забезпечення реального виконання процесуальних обов'язків всіма суб'єктами вимагають детальної законодавчої регламентації мір кримінально-процесуальної відповідальності, які підлягають застосуванню за порушення чи невиконання процесуальних обов'язків.

Таким чином, необхідність подальшого вдосконалення положень науки кримінального процесу та чинного кримінального процесуального законодавства щодо кримінально-процесуальної відповідальності уявляється досить важливою і необхідною.

Олена Назарук

*Національна академія прокуратури України,
к. ю. н., доцент кафедри організації роботи та
управління в органах прокуратури*

Окремі аспекти організації діяльності прокурора при пред'явленні цивільного позову у кримінальному провадженні

Прокурор, як активний суб'єкт кримінального провадження, повинен забезпечити своєчасне вжиття заходів до відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням фізичним та юридичним особам, державним та комунальним інтересам та розшуку майна, яке стало предметом злочинного посягання. Водночас особливості діяльності прокурора щодо забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням полягають у тому, що прокурор забезпечує відшкодування шкоди від початку кримінального провадження і до завершення, тобто при здійсненні нагляду за додержанням законів органами, які проводять досудове розслідування, у формі процесуального керівництва, підтриманні державного обвинувачення в суді та представництві інтересів громадян та держави в суді.

В юридичній літературі представництво прокурором інтересів громадянина або держави в суді розглядається в декількох аспектах: одні вчені визначають його як судово-процесуальне, другі – як окремий вид, передбачений п. 2 ч. 1 ст. 121 Конституції України, інші – як офіційне представництво конституційного рівня. В дослідженні прокурорського представництва сформувалося два основних підходи щодо розуміння його сутності: «концепцією дії» та «концепцією правовідносин» [Дунас Т.О. Прокурор у цивільному процесі України: сутність, завдання, повноваження: [навч. та наук.-практ. посіб. для студ. юрид. вищ. навч. закл.] / Т.О. Дунас, М.В. Руденко ; за наук. ред. М.В. Руденка. – Х.: Харків юридичний, 2006. – С. 21-24].

Варто погодитися із позицією А.В. Лапкіна з приводу того, що діяльність прокурора із пред'явлення та підтримання цивільного позову в кримінальному провадженні, слід розглядати, як реалізацію функції представництва прокурором інтересів громадянина або держави у кримінальному судочинстві [Лапкін А.В. Організаційно-правові основи діяльності прокурора із забезпечення прав і законних інтересів потерпілого в кримінальному судочинстві: дис.... канд. юрид. наук: 12.00.10. – Х., 2011. – С. 9].